

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики
Кафедра стилістики та мовної комунікації

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 035 ФІЛОЛОГІЯ
(ПРЕДМЕТНИЙ НАПРЯМ – УКРАЇНСЬКА МОВА)

Затверджено на засіданні
Вченої ради Інституту філології
Протокол №8 від 28 березня 2017 р.
Директор _____
д. філол. н., проф. Семенюк Г.Ф.

Затверджено на засіданні
кафедри сучасної української мови
та прикладної лінгвістики
протокол № 10 від 21 березня 2017 року.
Завідувач кафедри _____
д.філол.н., проф. Мойсієнко А.К.

Затверджено на засіданні
кафедри стилістики та мовної комунікації
протокол № 8 від 20 березня 2017 року.
Завідувач кафедри _____
д.філол.н., проф. Шевченко Л.І.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Форма екзамену: усно-письмова. Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань, лінгвістичного аналізу тексту та дослідницької пропозиції.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВСТУПНИКІВ ДО АСПІРАНТУРИ

Вступник до аспірантури за спеціальністю 035 «Філологія» повинен мати низку сформованих компетентностей:

- знання сучасного стану теоретичних проблемних питань розвитку та функціонування української мови,
- уміння аналітично опрацьовувати наукову літературу,
- володіння українською науковою мовою,
- знання жанрів української наукової мови та вміння самостійно створювати різножанрові наукові тексти,
- володіння методами лінгвістичної роботи з науковими джерелами;
- уміння формулювати завдання наукового пошуку, критично осмислювати наукові концепції, пропонувати нестандартні способи розв'язання актуальних наукових проблем.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ЕКЗАМЕНУ, ЙОГО ЗМІСТ І СТРУКТУРА

Вступний екзамен зі спеціальності 035 – *філологія*, предметний напрям – *українська мова* для здобувачів проводиться відповідно до програми, затвердженої Вченою радою Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вступний екзамен проводиться за екзаменаційними білетами і складається із 4 частин:

частина 1 – *теоретична*: охоплює широкий спектр теоретичних питань сучасної лінгвоукраїністики, зокрема з фонетики/фонології, фоносемантики і звукосимволізму, лексикології, фразеології, ономасіо- й семасіології, морфемології, словотвору й парадигмології, функціонального й комунікативного синтаксису. Максимальна кількість балів – **20**.

частина 2 – *теоретична*: поєднує питання історичного циклу лінгвоукраїністики, зокрема з історії української мови, історії української літературної мови, діалектології, та питання стилістики сучасної української мови. Максимальна кількість балів – **20**.

частина 3 – *практична*: передбачає комплексний лінгвістичний аналіз тексту (фонетичний, лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний та стилістичний). Максимальна кількість балів – **30**.

частина 4 – опис *дослідницької пропозиції* у жанрі наукового повідомлення. Максимальна кількість балів – **30**.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВСТУПНИКА НА ІСПИТІ ¹

Вступний іспит до аспірантури зі спеціальності складається з суми балів за:

- два теоретичні питання (до 20 балів за кожне);
- за одне або два практичні завдання (до 30 балів);
- за дослідницьку пропозицію (до 30 балів).

Критерії оцінювання теоретичних питань

Критеріями оцінювання теоретичних питань є: 1) правильність, повнота та системність висвітлення питання, 2) аргументованість теоретичних положень та підтвердження прикладами; 3) володіння понятійним апаратом; 4) знання різних поглядів на наукову проблему, готовність продемонструвати власне бачення досліджуваної проблеми.

0-5	Відповідь абітурієнта містить фрагментарні, непослідовні відомості з наукової проблеми.
6-10	Відповідь абітурієнта висвітлює зміст питання в загальних рисах, не розкриваючи, однак, його сутнього змісту; абітурієнт не виявляє системних знань проблеми; половина аспектів наукової проблеми залишаються невисвітленими, неаргументованими та не підтвердженими прикладами; наявні численні випадки логічної непослідовності. Абітурієнт не готовий продемонструвати знання різних поглядів (підходів) щодо наукової проблеми, не має власного бачення проблеми.
11-15	Відповідь абітурієнта повна, інформативна. Абітурієнт у цілому володіє понятійним апаратом, дає правильні дефініції термінів, викладає основний зміст проблеми. Допускаються окремі недоліки: абітурієнт не готовий продемонструвати знання різних поглядів (підходів) щодо наукової проблеми (-2 бали), відповідно, не має власної позиції (-2 бали); окремі аспекти проблеми залишаються невисвітленими (-1 бал за кожен), наведені приклади не показують розуміння абітурієнтом матеріалу або приклади взагалі відсутні (-1 бал за кожен).
16-20	Відповідь абітурієнта повна, інформативна. Абітурієнт відмінно володіє понятійним апаратом, дає розлогі та ґрунтовні пояснення наукових положень, чіткі визначення термінів, наводить переконливі приклади; демонструє знання різних поглядів щодо наукової проблеми; висловлює власну позицію та обґрунтовує її. Допускаються окремі недоліки: при висвітленні одного з понять (положень) студент допускає 1-2 неточності (-1

¹ Критерії оцінювання розроблено кафедрою методики викладання української та іноземних мов і літератур.

	бал), наводить 1 невлучний приклад (-1 бал), не готовий висловити своє бачення на проблему (-2 бали),
--	---

Критерії оцінювання практичних завдань

Критеріями оцінювання практичних завдань є: 1) правильність і повнота виконання завдання; 2) самостійність виконання завдання; 3) здатність застосовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань.

1 завдання – 30 балів

0-5	Завдання не виконано або виконано не більше 10% завдання.
6-10	Завдання виконано менш ніж на 30%.
11-15	Завдання виконано менш ніж на 60%. Абітурієнт виконує практичне завдання лише за допомогою екзаменатора.
16-20	Завдання виконано правильно на 75%. У відповіді можуть бути окремі помилки (5-7). Абітурієнт у цілому виявляє теоретичні знання, проте застосовує окремі наукові положення під час виконання практичного завдання за допомогою (з 3-4 підказками) екзаменатора.
21-25	Завдання виконано правильно на 80-90%. У відповіді можуть бути окремі помилки (2-4), які не впливають на якість виконання завдання. Абітурієнт може прокоментувати і пояснити хід виконання завдання, володіння теоретичним матеріалом (може бути 1-2 підказки екзаменатора, які допоможуть абітурієнтові виконати практичне завдання)
26-30	Завдання виконано правильно на 90% і більше. У відповіді можуть бути окремі неточності, які не впливають на якість результату. Абітурієнт виконує завдання самостійно, може обґрунтувати свої дії та висновки.

2 завдання, до 15 балів за кожне.

0-3	Завдання не виконано або виконано не більше 10% завдання.
4-5	Завдання виконано менш ніж на 30%.
6-7	Завдання виконано менш ніж на 60%. Абітурієнт виконує практичне завдання лише за допомогою екзаменатора.
8-10	Завдання виконано правильно на 75%. У відповіді можуть бути окремі помилки (5-7). Абітурієнт у цілому виявляє теоретичні знання, проте застосовує окремі наукові положення під час виконання практичного завдання за допомогою (з 3-4 підказками) екзаменатора.
11-12	Завдання виконано правильно на 80-90%. У відповіді можуть бути окремі помилки (2-4), які не впливають на якість виконання завдання. Абітурієнт може прокоментувати і пояснити хід виконання завдання, володіння теоретичним матеріалом (може бути 1-2

	підказки екзаменатора, які допоможуть абітурієнтові виконати практичне завдання)
13-15	Завдання виконано правильно на 90% і більше. У відповіді можуть бути окремі неточності, які не впливають на якість результату. Абітурієнт виконує завдання самостійно, може обґрунтувати свої дії та висновки.

Оцінка дослідницької пропозиції

Оцінювання дослідницької пропозиції здійснюється за шістьма критеріями: 1) актуальність, 2) практичне значення, 3) ступінь наукової новизни, 4) знання стану розробленості проблеми (хто займався проблемою і які є праці), 5) уміння давати аналіз проблеми (висловлювати власний погляд на наукові факти), 6) володіння понятійним апаратом дослідницької проблеми.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ (максимальна оцінка — 30 балів)

	Наукова новизна
0–5	Заявлена проблема, її аспекти, що пропонується дослідити, методи, за допомогою яких заплановано її вирішувати, не є новими. Тема розроблена у дослідженнях інших авторів.
6–10	Заявлена проблема не є новою, але виділено нові її аспекти або ж запропоновано ті методи дослідження, які раніше для її вивчення не використовували.
11–15	Заявлена проблема та її аспекти, що їх пропонується дослідити, є новими.
	Аргументованість викладу
0–5	Огляд літератури є механічним переліком імен та праць дослідників, які стосуються заявленої проблеми. Зміст тексту викладено безсистемно, не всі необхідні компоненти структури дослідницької пропозиції представлено, окремі змістові частини тексту повторюються або ж суперечать одна одній. Автор ніяк не обґрунтовує тези, які висловлює.
6–10	Огляд літератури є послідовним переліком праць із заявленої проблеми з поодинокими коментарями автора. Структура тексту в цілому струнка, не вистачає 1-2 компонентів структури

	<p>дослідницької пропозиції, наявні 1-2 випадки логічної незв'язності викладу чи необґрунтованої повторюваності окремих тез. Іноді автор робить спробу обґрунтувати свої тези, але подеколи припускається логічних чи фактологічних помилок.</p>
<p>11–15</p>	<p>Огляд літератури виконано як системний аналіз ідей, пов'язаних із заявленою проблемою; автор демонструє спроможність формулювати власні аргументовані гіпотези, визначати перспективність теми, а також робити на підставі цього аналізу власні висновки. Структура тексту дослідницької пропозиції струнка, наявні усі її необхідні компоненти, змістові частини представлені в логічній послідовності, не повторюються і не суперечать одна одній. Тези, що їх висловлює автор, підкріплені логічними міркуваннями чи фактичним матеріалом.</p>

Програма

1. Основні наукові принципи. Когнітивно-комунікативна наукова парадигма в українському мовознавстві.
2. Історико-філологічні студії М.О. Максимовича та їх значення в сучасному науковому дискурсі.
3. Історико-філологічний напрям у Харківській лінгвістичній школі.
4. Наукове товариство імені Тараса Шевченка і його філологічні здобутки.
5. Аспектологія лінгвістичного вивчення української мови в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.
6. Лінгвістичні періодичні та неперіодичні видання в Україні.
7. Лінгвістичні школи в Україні.
8. Українська лінгвістика в діаспорі.
9. Перспективні напрями лінгвістичних досліджень в Україні.
10. Етногенез українців і походження української мови.
11. Старослов'янська мова як перша літературна мова слов'ян, її значення для розвитку книжно-літературної мови в Київській Русі.
12. Історія церковнослов'янської мови: стилі, жанри, соціокультурні передумови функціонування.
13. Наріччя української мови з історичного погляду.
14. Територіальна маркованість української мови: наріччя, говори, говірки.
15. Літературна мова і діалекти: норма і функція.
16. Лінгвогеографічний метод дослідження.
17. Фонетичні зміни XI – XII ст. і їх значення для української мовної системи.
18. Диференційні риси української мови: їх формування і періодизація.
19. Граматичні категорії в історії української мови: функціональний аспект.
20. Основні історичні зміни в синтаксисі української мови.
21. Абстрактна лексика в історії української літературної мови.
22. Підходи до періодизації історії української літературної мови.
23. Мовна ситуація Київської Русі в оцінках українських лінгвістів.
24. Розвиток наукового стилю у староукраїнській літературній мові другої половини XVI – початку XVIII ст.
25. Граматичні дослідження кінця XVI – другої половини XVII ст.
26. Лексикографічні праці кінця XVI – XVIII ст.
27. Реформаційні переклади та їх значення в історії української літературної мови.
28. Українське мовне бароко: жанрово-стильова і лінгвопоетична специфіка.
29. Полемічні жанри в історії української літературної мови.
30. Г. Сковорода в контексті книжної староукраїнської традиції.
31. Формування національної української літературної мови: періодизація, чинники.

32. Мовотворчість Т. Шевченка в парадигмі новітніх лінгвістичних підходів.

33. Науковий стиль української літературної мови кінця ХІХ – початку ХХ ст. Інститут української наукової мови в Києві.

34. Лінгвістичні методи дослідження.

1. Слово як основна одиниця мови, його характерні ознаки й функції. Поняття лексеми і лексико-семантичного варіанта (ЛСВ).

2. Однозначні й багатозначні слова. Типи багатозначності в українській мові. Способи утворення переносних значень. Роль конотації у формуванні й функціонуванні слів з переносним значенням. Проблема розмежування омонімії й полісемії.

3. Лексико-семантична система української мови. Синонімія, антонімія, омонімія, паронімія. Поняття семантичної валентності й лексичної сполучуваності.

4. Лексика української мови за походженням. Шляхи запозичень. Етапи освоєння запозичених слів і семантичні процеси, що їх супроводжують.

5. Лексика кодифікована й некодифікована, загальнонародна й регіонально або соціально обмеженого використання. Територіально обмежена лексика (діалектизми), аспекти її вивчення.

6. Жаргонна лексика й літературна мова. Жаргонізми, вульгаризми, арготизми та їх стилістичне використання.

7. Термінологічна лексика. Наукова та виробничо-технічна термінологія. Проблеми і перспективи української термінології.

8. Поняття фразеологічної одиниці (фразеологічного звороту). Співвідношення між лексичним значенням слова і значенням фразеологізму. Питання класифікації фразеологічних одиниць. Джерела української фразеології.

9. Українська лексикографія і типологія словників. Словники сучасної мови (енциклопедичні, лінгвістичні). Діалектна, історична, етимологічна, письменницька лексикографія.

10. Артикуляційно-акустична природа звука мови і його лінгвістичне (фонологічне) визначення. Основні поняття фонології. Розвиток теорії фонем. Фонема й алофони.

11. Система фонем сучасної української мови. Принципи й критерії встановлення фонологічності звукових одиниць.

12. Фонологічний період в українському мовознавстві. Система фонем української мови за О. Синявським, Є. Тимченком, О. Курило.

13. Система голосних фонем української мови: класифікації, загальна характеристика.

14. Система приголосних фонем української мови: класифікації, загальна характеристика.

15. Зміни звуків у мовному потоці та їх фонологічна інтерпретація. Модифікації фонем та чергування фонем.

16. Склад як сегментно-надсегментна (просодична) одиниця. Типи складів.

Теорії складоподілу.

17. Орфоепічні норми та їх суспільне значення. Орфоепічна норма і варіант. Орфоепічні норми в системі українського вокалізму. Орфоепічні норми в системі українського консонантизму.

18. Фоностилїстика. Звукозображувальні звукові засоби української мови: звуконаслідування і звукосимволізм. Звукопис. Евфонія.

19. Український алфавіт (абетка), його писана та друкована форми. Співвідношення між літерами українського алфавіту і фонемами української літературної мови.

20. Український правопис, його історія. Принципи орфографії української мови: фонетичний, морфологічний та історичний, або традиційний. Семіологічні, або семантико-диференційні, написання.

21. Граматичне значення слова. Граматичні форми (засоби) і способи вираження граматичних значень в українській мові. Елементи аналітизму в морфологічній системі української мови.

22. Іменник як частина мови. Семантичні, морфологічні, синтаксичні та словотвірні ознаки. Категорії роду, числа і відмінка іменника (структура граматичних значень, функції).

23. Прикметник: семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки. Форми прикметника. Парадигматика прикметників.

24. Числівник: семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки.

25. Семантико-функціональна класифікація займенників. Інтерпретація займенника в шкільній і науковій морфології.

26. Дієслово: семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки. Питання про обсяг дієслівної лексики.

27. Дієприкметник і дієприслівник у системі дієслова. Дієслова, що не мають форм дієприкметника і дієприслівника. Форми на *-но*, *-то*. Інтерпретація дієприкметника і дієприслівника в шкільній і науковій морфології.

28. Прислівник, його частиномовні ознаки. Словотвір прислівників. Питання про категорію стану і модальні слова.

29. Службові слова. Сполучники, прийменники, частки. Питання про частиномовний статус вигуків. Взаємоперехід у системі службових і повнозначних частин мови.

30. Основні напрями сучасної синтаксичної теорії. Аспектологія речення: поняття про аспекти речення й аспекти вивчення речення – формально-граматичний, семантико-синтаксичний, комунікативний.

31. Новітній синтаксис про синтаксичні зв'язки. Ядро і периферія системи синтаксичних зв'язків у простому й складному реченнях.

32. Семантико-синтаксичні відношення і синтаксичні зв'язки: поняття відношень і зв'язків, характеристика ознак їхньої взаємозалежності (нетотожність, паралельне співіснування (симетричність / асиметричність), специфічність вияву в різних синтаксичних конструкціях).

33. Речення в ієрархічній системі мовних одиниць. Диференційні та типологічні ознаки речення.

34. Граматика членів речення: функційна й структурна диференціація.

35. Теорія односкладних речень. Критерії класифікації. Питання про типологічні обсяги односкладних речень (місце означено-, неозначено- й

узагальнено-особових речень у класифікаційних схемах новітнього синтаксису).

36. Речення у сфері мови й мовлення. Поняття неповних речень: лінгвальні позалінгвальні фактори неповноти, формальні й семантичні особливості різних типів неповних речень.

37. Основні поняття теорії простого ускладненого речення. Ускладнення як синтаксична категорія. Питання про синтаксичний статус речень із однорідністю та звертанням.

38. Принципи класифікації складних речень у синтаксичній традиції і сучасній синтаксичній теорії.

39. Текст як лінгвістична категорія. Актуальні проблеми текстової лінгвістики: закономірності організації тексту.

40. Концепція функціонально-семантичного поля. Структура функціонально-семантичного поля в українській мові.

41. Синтаксична парадигматика і парадигма речення (вузьке і широке розуміння парадигми в синтаксичній науці).

1. Жанрова диференціація функціональних стилів.
2. Тенденції розвитку сучасної української наукової мови.
3. Системні параметри лексики в науковому стилі української літературної мови.
4. Термін як диференційна ознака наукового стилю: характеристика з погляду семантики, структури, функцій. Системні відношення в українській термінології: синонімічні, антонімічні, омонімічні, полісемантичні.
5. Особливості та функціональні можливості фразеології наукового стилю.
6. Специфіка синтаксичних характеристик наукового стилю.
7. Норми наукового стилю: специфіка, системність.
8. Основні жанри наукового стилю: загальна характеристика.
9. Реферат як жанр наукового стилю: особливості побудови, зміст, функції.
10. Мовні та структурно-змістові характеристики науково-навчальних жанрів: курсова, бакалаврська та магістерська роботи.
11. Наукова стаття: типи, структура, аналіз змістових частин та мовних засобів.
12. Монографія: загальна характеристика, жанрові різновиди, лінгвостилістична специфіка.
13. Звіт, коментар, огляд та стаття: загальна характеристика, типологія, лінгвостилістичні особливості, історія становлення жанрів.
14. Еволюційний розвиток художнього слова і літературної традиції: діалектика інтелектуальних зумовленостей авторського стилю і літературної мови.
15. Культурно-історичні передумови формування та розвитку жанру нарису в українській літературній мові. Проблеми визначення жанру.
16. Історія жанру есе в європейських літературних мовах та традиції есе в історії української літературної мови. Проблеми визначення есе (самостійний жанр – жанрове утворення – жанровий різновид нарису), класифікації, архітектонічні особливості, лінгвостилістична характеристика.
17. Типологія жанрів стилю масової інформації (інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні, розважальні, рекламні).
18. Культурно-історичні передумови виникнення реклами. Історія рекламних жанрів. Визначення реклами як жанру, розвиток рекламних жанрів та їх характеристика.
19. Маніпулятивні технології в інформаційному просторі сучасної України. Історія маніпулятивних технологій та їх поширення на усі сфери спілкування (наука, мистецтво, політика, право, релігія).
20. Еволюційний розвиток художнього слова і літературної традиції: діалектика інтелектуальних зумовленостей авторського стилю і літературної мови.
21. Концепції "внутрішньої форми слова" (В. фон Гумбольдт, Г. Шпет, О. Потебня та ін.).
22. Ідеї дослідження мовної картини світу в контексті еволюції національних форм вербалізованої свідомості (В. Русанівський, Л. Лисиченко, М. Кочерган та ін.).

23. Лінгвістичне обґрунтування категорій "інтелект", "інтелектуалізація", "інтелектуальна еволюція" в сучасному мовознавстві. Аналіз ідей в сучасній мовознавчій теорії.
24. Категорії об'єктивності/суб'єктивності в сучасному мовознавстві.
25. Функція як лінгвістична категорія. Предметність і методологічна обґрунтованість функціональної граматики, функціональної лексикології, функціональної стилістики.
26. Активні процеси в сучасній українській мові: вектори інтелектуалізації й деінтелектуалізації.
27. Еволюційний розвиток художнього слова і літературної традиції: діалектика інтелектуальних зумовленостей авторського стилю і літературної мови.
28. Мовознавчі дослідження в Київському університеті (стилістична школа, соціолінгвістичні, психолінгвістичні дослідження, комунікативна лінгвістика).
29. Модерні напрямки українського мовознавства.
30. Актуальні дослідження епістеми в українському мовознавстві.
31. Українська лінгвофольклористика та етнолінгвістика: історія досліджень (О.Потебня, П. Житецький) та сучасні студії.

Література

1. Арібжанова І. М. Структура простого речення (формально-граматичний аспект). – К., 2001.
2. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови. – К., 1991.
3. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. – К., 1980.
4. Бевзенко С. П. Сучасна українська мова. Синтаксис / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. – К., 2005.
5. Вихованець І. Р. Граматика української мови: Синтаксис. – К., 1993.
6. Гнатюк Л.П. Мовний феномен Григорія Сковороди в контексті староукраїнської книжної традиції / Лідія Гнатюк. – К., 2010.
7. Гуйванюк Н. В., Кульбабська О. В. Складні ускладнені речення. – Чернівці, 2003.
8. Домилівська Л.В. Мовний світ Ю. Яновського. – К., 2011.
9. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення. – К., 1973.
10. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови) / Єрмоленко С.Я. – К., 1999.
11. Жовтобрюх М.А. Історична граматики української мови / Жовтобрюх М.А., Волох О.П., Самійленко С.П., Слинко І.І. – К., 1980.
12. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. – Донецьк, 2001.
13. Іваницька Н. Л. Формально-граматична та семантико-синтаксична структура простого речення. – Вінниця, 2001.
14. Інститут мовознавства імені О.О. Потебні – 75; 1930–2005. Матеріали до історії. – К., 2005.
15. Кадомцева Л. О. Синтаксис простого речення. – К., 1985.
16. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 1995.
17. Кучеренко І. К. Актуальні проблеми граматики. – Львів, 2003.
18. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. – Вінниця, 2003.
19. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилістика української мови. – К., 2003.
20. Мельничук О. С. Розвиток структури слов'янського речення. – К., 1966.
21. Мойсієнко А. К. Сучасна українська мова. Синтаксис простого ускладненого речення. – К., 2006.
22. Мойсієнко А.К., Мосенкіс Ю.Л., Бас-Кононенко О.В., Бондаренко В.В., Гапченко О.А., Кравченко Л.О., Мацько О.М., Плющ Н.П., Сидоренко О.М.
23. Мойсієнко А.К., Алексієнко Л.А., Зубань О.М., Козленко І.В. Сучасна українська мова. Морфологія: підручник. – К., 2013.
24. Мойсієнко А.К., Арібжанова І.М., Коломийцева В.В., Костич Л.М., Різник С.М. Сучасна українська мова. Синтаксис: підручник. – К., 2013.
25. Наєнко Г.М. Науковий текст середньоукраїнського періоду в лінгвостилістичному, текстолінгвістичному й комунікативно-функціональному висвітленні. – К., 2013.

26. Ніка О. Модус у староукраїнській літературній мові другої половини XVI – першої половини XVII ст. – К., 2009.
27. Німчук В.В. Мовознавство на Україні в XIV – XVII ст. – К., 1985.
28. Огієнко І.І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови / І. Огієнко. – К., 1995.
29. Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі „спільної колиски”. – К., 2001.
30. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. – К., 2002.
31. Русанівський В.М. У слові – вічність (Мова творів Т.Г. Шевченка). – К., 2002.
32. Скаб М. С. Граматика апеляції в українській мові. – Чернівці, 2002.
33. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. – К., 1994.
34. Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення і речення. – К., 1997.
35. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1972.
36. Сучасна українська мова. Лексикологія. Фонетика: підручник. – К., 2013.
37. Сучасна українська літературна мова : Стилїстика. – К., 1973.
38. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови / Ю. Шевельов; пер. з англ. – Харків, 2002.
39. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині ХХ ст. (1900-1941) : Стан і статус. – Чернівці, 1998.
40. Шинкарук В. Д. Категорії модусу і диктуму у структурі речення. – Чернівці, 2002.

1. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень : Підручник / Ф.С. Бацевич. — К. : Видавничий центр «Академія», 2008. — 240 с. (Серія «Альма-матер»).
2. Гірц К. Інтерпретація культур : Вибрані есе : Пер. з англ. / Гірц К. — К.: Дух і літера, 2001.
3. Гадамер Г.-Г. Істина і метод // Ганс- Георг Гадамер. — К. : Юніверс, 2000. - Том 1 : Герменевтика I : Основи філософської герменевтики. — 464 с.
4. Гадамер Г.-Г. Істина і метод // Ганс- Георг Гадамер. — К. : Юніверс, 2000. - Том 2 : Герменевтика II : доповнення. — 478 с. Дейк ван Т.А. Язык. Познание. Коммуникация: Пер. с англ. / Дейк ван Т.А.- М. : Прогресс, 1989.
5. Джеймс Лалл. Медіа, комунікації, культура. Глобальний підхід. Пер. з англ. / Дж. Лалл. — К. : К.І.С., 2002.
6. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: стилістика та культура мови. — К., 1999.
7. Жанри і стилі в історії української літературної мови / В.В. Німчук, В.М. Русанівський, І.П. Чепіга та ін. — К. : Наукова думка, 1989. — 288 с.
8. Зарицький М.С. Актуальні проблеми українського термінознавства: Підручник / Зарицький М.С. — К., 2004.
9. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики: Навч. посіб. / В. Іванов / За наук. ред. В.В. Різуна — К. : Центр Вільної Преси, 2010.
10. Калетнік А. А. Українська наукова мова :[посібник] / Калетнік А. А. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2012. — 310 с.
11. Квіт С.М. Основи герменевтики: Навчальний посібник / Сергій Квіт. - К. : Вид. дім «КМ Академія», 2003- 192 с.
12. Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського : Пер. з нім. — К. : Курс, 2008.
13. Коваль А.П. Науковий стиль сучасної літературної мови: структура наукового тексту / Коваль А.П. — К.: Видавництво Київського університету, 1970.
14. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. — К., 1978.
15. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту. — К.: Знання, 2008.
16. Лисиченко Л.А. Лексико-семантична система української мови. — Х., 1997.
17. Літературна мова у просторі національної культури / Відп. ред. Л.І. Шевченко. — К., 2004.
18. Мельничук О.С. Розвиток мови як реальної системи / О.С. Мельничук // Мовознавство. — 1998. - № 2. — С. 22-34.
19. Мова і час: Розвиток функціональних стилів сучасної української літературної мови. — К., 1977.
20. Мова сучасної масово-політичної інформації. — К., 1979.
21. Павлюк Л.С. Знак. Символ. Міф у масовій комунікації : [Посібник] / Л.С. Павлюк. — Л. : ПАІС, 2006.
22. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови. — К., 1992.

23. Потебня А.А. Мысль и язык / Потебня А.А. – К. : СИНТО, 1993.
24. Рикьор Поль. Про інтепретацію / Рикьор П. // Після філософії: кінець чи трансформація? – К.: Четверта хвиля, 2000. - С. 312-333.
25. Руденко Д.И. Имя в парадигмах "философии языка" / Руденко Д.И. – Харьков : Основы. – 1990.
26. Руденко Д.И. Лингвофилософские парадигмы: границы языка и границы культуры / Руденко Д.И. // Философия языка: в границах и вне границ. – Харьков : Око, 1993. – С. 101-173.
27. Слово. Знак. Дискурс : Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття / За ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996.
28. Стишов О.А. Українська лексика кінця ХХ століття: на матеріалі засобів масової інформації / О.А. Стишов. – 2-ге вид., перероб. – К. : Пугач, 2005.
29. Українська лінгвостилістика ХХ — початку ХХІ століття: система понять і бібліографічні джерела / За ред. д. філол. наук, проф. С.Я. Єрмоленко – К.: Грамота, 2007.
30. Українська мова. Енциклопедія. 3-тє видання. – К. : Українська енциклопедія, 2007.
31. Философия языка : в границах и вне границ : Международная серия монографий. – Харьков : Око, 1993-1994. – Т. 1. – 192 с. ; Т. 2. – 176 с.
32. Хомський Ноам. Роздуми про мову: Пер. з англ. Хомський Н. – Л.: Ініціатива, 2000.
33. Чемеркін С.Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. – К., 2009.
34. Шевельов Юрій. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941). Стан і статус / Шевельов Ю. – К.: Сучасність, 1987.
35. Шевченко Л.І. Інтелектуальна еволюція української літературної мови : теорія аналізу : монографія / Л.І. Шевченко. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2001.
36. Шевченко Л.І., Шулінова Л.В. Стилістика української літературної мови : Тести, завдання, вправи. Книга 1. / Л.І. Шевченко, Л.В. Шулінова. – Видання 3-є: доп. і перероб. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2012.
37. Шевченко Л.І., Шулінова Л.В. Стилістика української літературної мови. Книга 2: Функціональна діагностика тексту: Навчальний посібник / Лариса Шевченко, Лариса Шулінова. – Видання 3-тє: доповнене й перероблене. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2012. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2012.
38. Шулінова Л.В. Жанрова диференціація наукового стилю сучасної української літературної мови / Шулінова Л.В. // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – 2005. – Випуск ХІ. – С. 79-84.